

Dragă Ioana Nemeș

Friday 11.01.2008 (-)

Sometimes we shouldn't pretend everything is OK

Ioana Nemeș (1979-2011)

Salonul de proiecte, Anexa MNAC, București

One day you might just explode. Thousands of tiny particles in the air.
Vanish from the lives of all the people you know.
Embark on a fresh new start.

Never look back.

text de ADRIANA OPREA

P:-3 E:-3 I:2 F:-2 L:0

From "Vanishing Point" series, 2008

Nu te-am cunoscut, în schimb am văzut câteva din expozițiile și lucrările tale, puține.

Sometimes we shouldn't pretend everything is OK e o expoziție organizată anul acesta la Salonul de Proiecte cu reconstrucții și lucrări preluate, împrumutate. Mi-a plăcut. Peretele albastru cu textul uneia din „zilele” tale m-a dat gata. Albastrul acela tern, uriaș, m-a impresionat. Diorama delicată, plăcuțele ca niște tablouri primitive, din paleoliticul vreunei alte planete, dar și obiectualitatea și hiperfinisarea de artefact pretențios a instalației *Times Colliding*, care introduce vizual expoziția, intră toate în spațiul în formă de L al etajului 2 dintr-o clădire butucoasă, mare și înaltă, apăsătoare ca plumbul. Stâlpii și țevile brute, plafonul jos, pavimentul cu urme de cofraj, vopseaua albă și grasă de peste tot zâmbesc printurilor, lacurilor, peretilor îndreptați și colorați din expoziția cu lucrările tale. E un contrast fain.

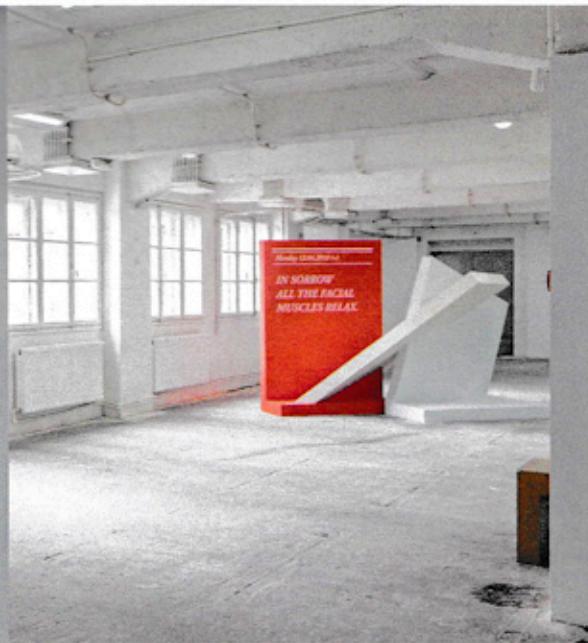
Citisem despre tine în *Flash Art*, numărul acela din 2006 care punea binocul pe România. Erau primii mei ani de lucru pe arta contemporană, iar tu erai deja cunoscută, cineva din „generația așteptată”. Ce concept. Construct al presei românești, nu neapărat culturale, și

vânzolit o vreme în mediul de artă de la noi după anul 2000, titulatura asta colectivă includea nu doar artiști tineri, la început de carieră cum erai tu atunci, dar și tineri curatori, manageri culturali, antreprenori. „Generația așteptată” sună aproape mesianic, a finală descărcare nervoasă, ca o eliberare, o împlinire și confirmare ultimă. O naștere aproape mistică, o promisiune de viață pentru arta românească, un rezervor de oxigen pe care am fi pus în sfârșit mâna (Clujul este produsul cultural prin excelență al spiritului optimist de atunci). Dar tu ai spus corect mai târziu că generația 2000 căreia îi fuseseși repede assimilată s-a topit în parte, s-a chircit și a dispărut între timp. Astă și pentru că unii dintre artiștii și curatorii ei nu mai lucrează în România. Nu e cazul tău, tu rămăseseși, alături de alții, produsul acelor ani buni. Tu rămăseseși în picioare, nu dispăruseși și nu somnolai deloc; nu doar că erai încă pe scenă, dar prindeai deja anvergură, erai deja pe un făgaș. Sîi zbang. În „povestea” ta – și vorbesc cu detașarea celui care nu te-a cunoscut – mă intrigă mai multe lucruri, dar mai ales insistența cu care se pomenește de trecutul tău sportiv. El părea

să fie o piesă importantă în construcția unei incipiente biografii artistice, una care să ateste continuitatea și coerenta eului tău, ale artistului care erai, în toate ipostazele vietii tale. După cum fuseseși disciplinată, riguroasă, ambicioasă și excepțională în sport (de performanță), acest autocontrol, această disciplină interioară și mare exigență față de sine urmău să-ți fie proprii și în artă. Artistul păsea cumva pe urmele sportivului, care îl anticipase pe primul fără să o știe. Artistul era presimțit astfel în „civilul” care îl antedărase (Vasari povestește în acest mod viețile multor artiști). Dar a fi fost sportiv înainte de a face artă dă un farmec în plus povestii. E vorba de aceste meserii închise, disciplinare, domenii de (auto)control cum e militaria ori sacerdoțul, care ne fascinează pe toți și marchează viața celor implicați: sportivul, soldatul, preotul. A merge la război, a sluje biserică, a-ți trăi viața calculat și supravegheat cum o trăiesc sportivilii, sunt lucruri care te fac într-un fel om. Sunt cadre de experiență care încarcă spiritual. Are o greutate anume biografia unui artist care a fost pilot înainte, sau misionar. Mă gândesc la Ion Grigorescu, fost sportiv, la

I wouldn't give away those moments.
They are precious stones, cutting-through-pain,
crystal-clear and sweetness all around.
12.01.2006 (-)

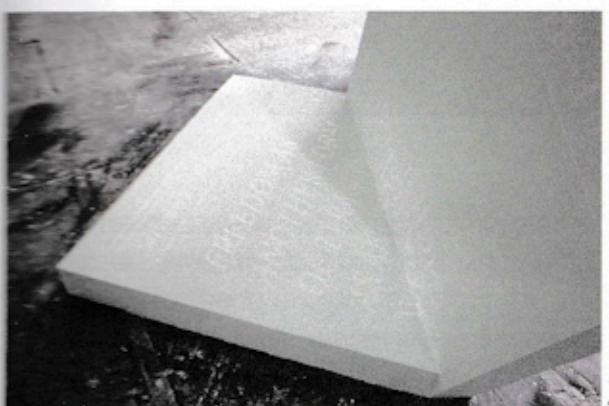
istoria artei românești. Călin Dan îmi vorbea despre momentul în care, pe la sfârșitul anilor '70, artiști români încep să plece: erau niște oameni în jur, lângă tine, care pur și simplu nu au mai fost după aceea. Expozițiile tale de acum se petrec toate sub semnul absenței. Absența le conferă chiar o plusvaloare. Absența le întoarce orientarea spre trecut, le încolăcește în ele însese și de aceea par expoziții „închise” într-un mod straniu. Așa pare și cea de la Salon, poate de aceea m-a și atras. Moartea, ceva morbid, vulnerabil și neînsuflețit, se simte în toate proiectele tale, ca o săgeată repliată înapoi și opusă energiei, ambiției și *glamour*-ului finisajelor perfecte și producției impecabile care te caracterizau.

Diorama care îți plăcea ca „strămoș al fotografiei” are ceva mort, teatral, împălat în ea, textele fiecărei zile evaluate au ceva străin și fictiv, cum realizezi tu singură, gândite și scrise parcă de cineva care nu e acolo. Timpul pe care tu îl înregistrezi și îl analizezi este un timp iremediabil mort, cum spune Dragoș Olea. Iar Alina Șerban observase cum schema ta riguroasă cu plusuri și minusuri, „evaluările”, trimite la binaritatea polară a timpului înțeles și trăit ca fast și nefast în comunitățile arhaice. Expoziția, superbă, *Relics for the Afterfuture (brown)* pune în scenă o arhaicitate ca haină a timpului și a morții, cu toată durata lor. Nu știi cum l-ai trăit tu, dar pentru mine arhaismul românesc are ceva dur, sinistru, trezește spaima unei regresii de care nu te salvează, într-adevăr, decât poate ultraevoluata civilizație a formei, materialului și tehnologiei. Designul hiperosfisticat te pune pentru moment la adăpost de teroarea lor, a timpului, a morții (iar arhaicul a fost o resursă și pentru alți artiști ai generației 2000, care i-au asimilat „teroarea” în feluri diferite). Vechiul și nou, arhaicul și ultramodernul dau bine împreună, fac un maraj posh, iar tu știai asta. Îl simțeai pe arhaicul și ultramodernul Brâncuși cum planează asupra a ceea ce produceai tu atunci, „ca un Big Brother”. Mie, când văd fotografile portret celebre ale lui Brâncuși, îmi vine să o iau la fugă. Tu înschimb îl umanizezi. Dacă ar fi trăit azi, ai spus, Brâncuși ar fi făcut design pentru IKEA. Păi pare plauzibil dacă o ieș așa. Nu știi, poate că totuși ai dreptate.

care arată cartea despre Andrei Cădere, editată de Magda Radu în 2011. Este gândită impecabil, coperta și chiar paginile ei arată ca plăcuțele tale, le lipsește cadrul ordonat și simplu al celor două linii grafice, una groasă și alta subțire: =

Ele sunt linii standard de tipografie administrativă sau livrescă, nelipsite din toate plăcile „funerare” ale seriilor *Vanishing Point* și *Time Exposure* și care apar uneori și pe câte-un uriaș perete monocrom. Deloc portabilă, cum ai pretins tu (mai curând cărămidă, ușor greoaie), cartea despre Cădere este obiectuală ca o plăcuță livrescă a Ioanei Nemeș. Revenind la monocromie, peretele violet de la Bienala de la Istanbul din 2009 sau peretele albastru de la Salonul de proiecte din București din 2013 sunt foarte frumoase, sunt clare. Materialitatea plăcilor care transformă timpul în sculptură, cum spuneai tu, și puterea culorii exacerbate de mărimea suprafetei, aceste trăsături primare, optice (apelul la un cod al culorii, mai mult sau mai puțin sistematizat științific, mai degrabă perceptiv și intuitiv) și manuale (matrița pentru plăci făcută prin șlefuire, cum ziceai tu) se combină cu fixația ta pe design, formă, finisaj, detaliu și stil. Toate astea se văd în expozițiile și participările tale. Expoziția *Relics for the Afterfuture (brown)* e o bijuterie de exhibition și work-design (nu știi de când n-am văzut un maro atât de cinstit în arta contemporană). Erai în virtutea lor percepută ca un artist diferit de majoritatea artiștilor români. Pe bună dreptate, deși nu erai chiar singura, Clujul, îl pomenesc din nou, afișase deja o preocupare similară pentru control, ordine atent instalată și design, o anumită rigoare curatorială pe care a impus-o în felul în care arată expozițiile în România de atunci încocoace.

Sunt unul din cei care se bucură târziu de culoarea și purismul riguros al lucrărilor tale, abia acum înregistrez povestea și stilul tău de artist. Dar tocmai de aceea mă întreb: excludând destinatarii târzii cum sunt eu, *cui bono*, în momentul de față? Cine e de fapt beneficiarul, câștigătorul, izvorul la care să se întoarcă toate aceste lucrări expuse acum? Știu că absența urnește munți, e o forță uriașă, sub efectul ei se pot duce războaie, se pot transforma lumi, se pot construi vieți întregi. Există o neștiută putere și influență a absenței și în

4

Paul Neagu angajat la început ca inginer și mai sunt și alții. Dar parcă la niciunul dintre aceștia doi nu s-a apăsat atât de mult, și atât de devreme aș zice, ca la tine, asupra „civiliei” premergătoare artei lor.

Că vorbeam de (auto)control, într-unul din graficele care însumează evoluția pe câțiva ani a celor 4 coordonate ale „evaluărilor tale lunare”, m-a frapat un contrast. Cele mai fluctuante, imposibil de controlat, dar acceptate și redate de tine ca atare, sunt traseele emoțiilor și ale condiției tale fizice. Ele apar acolo în toată instabilitatea și incoerența lor umane. Irational, sunt când în cer, când la pământ. Așa erai tu, așa suntem cu toții. Dar mai apare ceva, ultima coordonată, poate cea mai interesantă: coordonata norocului. De fapt, interesant e că tu nu ai evitat-o, că e acolo. Doar că e nulă, nu numai că nu oscilează decât infim de-a lungul lunilor și anilor, dar e mereu aproape de zero, ca și cum ar tinde mereu asimptotic către nimic. M-a mirat să observ asta – fie și fără ajutorul vreunei sesiuni duminicale de psihanaliză, lucrul denotă nu doar un control uriaș asupra vieții proprii, ci și o concepție despre sine fixistă care exclude sau minimalizează incontrolabilul, hazardul. Totul poate sări în aer, dar norocul nu are niciun rol de jucat în această aleatorie radioactivitate care ne face oameni. Ca și cum faptul că norocul e imposibil de controlat în termenii evaluărilor tale lunare și ai sportivului care fuseseși, îl face aproape nul. El e la fel ca visele, experiență pe care ai lăsat-o ferm deoparte și care nici măcar nu se califică pentru evaluare, „visele sunt parte din altă realitate (...) Încerc să nu amestec borcanele”. (Cât de departe de interesul lui Ion Grigorescu, de exemplu, față de psihanaliză și amestecarea borcanelor.) Obsesia controlului o simt și în felul în

LEGENDĂ FOTOGRAFII:

1 - *Untitled (Friday 11.01.2008)*, din seria *Vanishing Point*, 2008, epoxid, vopsea, lac, 100 x 70 x 10 cm, lucrare împrumutată de la Jiri Svestka Gallery, Prague/Berlin. Credite foto: Ștefan Sava

2 - *Monthly Evaluations (12.01.06)*, pictură pe perete, reconstrucție după expoziția *Monthly Evaluations (12,20,28.01.06)*, Institutul Cultural Român, New York, 2006. Credite foto: Ștefan Sava

3 - *Diorama_29.03.2005 (-)*, 2005, mixt media, 70 x 45 x 50 cm, Colecția Muzeului Național de Artă Contemporană București.

Times Colliding (Monthly Evaluations: 6.09.2006, 22.09.2007, 12.04.2011), sculptură, reconstrucție după expoziția *Times Colliding*, Art in General, New York, 2011. Credite foto: Ștefan Sava

4 - *Times Colliding (Monthly Evaluations: 6.09.2006, 22.09.2007, 12.04.2011)*. Detaliu. Credite foto: Ștefan Sava